

◦ Gorriti aita-semeak ◦

Bakoitzak du bere pelikula

Familia. Tradizioaren harria. Mando bat. Eta apustua tarteko. Astuna, iraganean iltzatutako oraina. Hala da Alberto J. Gorritiberea zuzendariaren Arriya filma, errealitate baten irakurketa pertsonala. Uztarria aprobetxatu dugu guk. Aita eta semea, tradizioa eta etorkizuna plaza berera ekarriz. Eta Joxe Mari Gorriti aita, bere animaliekin agertu zaigu, herriz herriko festetan ibiltzen den moduan, poney eta zezenak lagun. Ezin zen bestela izan.

Testua eta argazkiak:

ENEKO DORRONSORO

Aita.

Arronamendin jaio nintzen, Deba eta Itziar artean, tunela pasata. Txiki-txikitatik hasi nintzen animaliekin. Gustatu egiten... Lehenengo katuak, gero untxiak... Gogoan dut untxi txiki bat, aita zenak erregalatu zidan hanka apurtuta zeukan untxi zuri bat. Neuk hanketan ohol txikiak lotu, eta aurrera atera nuen bizirik. Itziarra saldu nuen gero, eta... dirua! Orduan ez dakit zenbat izango zen, baina gurasoek diru guztia niretzat eman zidaten. Hura niretzat beste mundu bat zen! Hala hasi nintzen animalia eta animalia, eta...

Semeak.

Aitak beti izan du animalien munduaren beharra. Gasteizen bizi ginen, zentroan. Behin oroitzen ditut bizilagunak kexuka, soinu bat entzuten zutelako gaua joan eta gaua etorri. Guk ez genekien ezer, baina hontz bat zeukan aitak ganbaran gordeta, hontz txiki bat. Pentsa hark zer zalaparta aterako zituen gauetan... Eta horrelako kontuak dozenaka. Nik konprenitzen dut, hori izan da umetatik bere bizia. Animalia batzuk, untxiak... Jaio zeneko zulo hartan ez zen besterik. Bizia asmatu beharra zegoen han!

Halere esan beharra dut, ama ere badaukadala. Hura arrazionalagoa da, eta beste kontrapuntu bat eman dit. Bietatik izango dut zerbait, baina kameraren atzean banago, eta ez aurrean aita bezala, segur aski ama ere hor dagoelako da.

Ez dakit ba zure seme hau ez ote dabilen aldrebex xamar...

Hala esan zidan behin batek. Eta nik, “utzi semeari bere bidea egiten”. Mundu honetan

“Animaliak eta umeak. Niretzat hori grabea izan da. Eta horrela ibili ondoren, dauzkadan bezalako hiru seme eta tokatu zaidan bezalako andrea izatea...”

GORRITI

besteren etxeak konpontzen jarduten dugu, eta hemen norberak bere etxea antolatu behar du lehenengo.

“Aita, hau egin behar diat”, “bale, ondo zegok”. Tabernarekin hasi zen, eta arrakasta izan zuen. Izaera oneko mutila da Alberto... Gero pelikula egin behar zuela. Eta orduan hasi zen, mandoa gora eta mandoa behera. Aian aurkitu nuen mando handi bat, 700 bat kilokoa. Hau duk *katxarroa!* Eta esan nion: “Hi, Juanito”, “zer?”, “hau saldu ez behintzat egin e, nire semeak oraindik pelikula egingo dik honekin-eta!”, “bai zera...”. Barre egiten zuen, Juanitok.

Tradizioa. Aita erail beharra Arriya gainetik kentzeko?

Arriya mutil baten askatasuneranzko istorioa da. Emantzipazioa. Eta horretarako guztiarekin hautsi behar du. Tradizioarekin, familiarekin... Ez aitarekin bakarrik, aita, ama, ingurua... Tradizioak kulturala izan behar duela uste dut, eta ez dakit ez ote dugun askotan gure zuloak estaltzeko erabiltzen. Estali behar horretan kultura sanoagoa iruditzen zait. Askotan tradizioak kulturaren baitan pausatzen dira. Eta ez badira mugitzen, moldatzen, kultura beharrean zama bihurtzen direlakoan nago.

Lan hau egiteko lagundu dit aitaren bidez ezagutu dudan mundu horrek: herri-kirolak, animaliak, apustuak... Eta baita baserri bizitzak ere. 16 urterekin Zumaiako Bitarte base-rrira etorri nintzen amamarekin bizitzera. Naturarekiko harreman berezia sortu zitzaidan hemen; ez zait iruditzen naturak tradizioa bizi duenik. Tradizioek mugak dituzte, gureak besteekiko desberdin ikusten ditugu. Baina naturak denak lotzen ditu. Eta pelikulan badago hori: naturak, errekek ez du tradizioaz ulertzen.

Arriya mundu txiki baten abstrakzioa da. Ezagutu dudan mundu bat abstrakzioa egin dut nolabait, eta iruditan margotu dut.

“Gorriti burutik jota dago!”

Behin ehizan ginela gertatu zitzaidan, txakur-rrak goizeko bederatzitan aurkitu erbia, eta hiru orduren bueltan *plasta!* neure aurrean erbi hori. Gorde eskopeta eta erbiari pasatzen

“Barrenera zintzo begiratu, eta sortzen den irudia errespetatu eta maitatuz gero, mundua zerbaitetan aldatzen denaren sentimendua sortzen dit zinematik”

ALBERTO J. GORRITIBEREA

utzi nion. Ahoz aho zabaldu zuten Gasteizen, ingurukoen artean: “Gorriti ez zegok sano! Neuk ikusi diat nola utzi dion erbiari pasatzen”. Zer esango dizut bada, pena eman zidan, txakurra eta biak han ibili zirenean zein baino zein norgehiagokan eta... Orain ere badaukat nik erbia bizirik. Baina ez jateko e, gustatu egiten.

Juez aritu nintzen sei-zazpi urtez, sokatira, harrijasotze... Eta gero hasi nintzen, zezen txiki batekin aurrena, umeentzako ikuskizunak antolatzen. Gero poneyak, oilarrak... Ikaragarri umezalea naiz. Niretzat umea da lehenengo, eta gero animalia. Eta iruditzen zait animaliekin jolastuz kultura bat ematen zaiola umeari. Eta ez. Ume batek telebistarekin bakarrik bizi behar al du? Ez du errealitatea bizi behar? Zer eman behar zaio, gailetak eta telebista? Kontzeptu horrekin ez nago ados. Nik uste umeari gaileta gutxiago eta potaje gehiago eman behar zaiola. Eta kultura mailan, animaliak. Hortik sortu dut nire pelikula.

Hori da aitaren pelikula.

Lagun on batek esan zidan: “Zuzendari izan nahi baduk bide bakartietan barrena ibiltzen ikasi beharko duk!”. Eta egia esan gustura nabil, gustatzen zait bide bakarti hau. Gero itzuli eta familiaz gozatzekotan. Baina zineak eskatzen du indar berezi bat, bakardade horri aurre egiteko ahalmena. Eta horretan izango dut aitaren eragina. Berak ere bere bidea egin du.

Umetatik ikusi dut, aposturen bat zela, ahari joko hurrena... Gertu bai, baina aitak beti izan du hanka bat hortik kanpo. Beste mundu bat sortu du, eta esango nuke ez dela tradizioaren oinarri geldia bat izan. Mugitu egin da, buelta bat eman eta istorio bat sortu du. Gogoan dut behin herri txiki bateko haurrek kartelak jarri zizkiotela kalean, ongi etorria emateko. Haurren begiruneak asetzen du aita, eta zentzu horretan, tradizioa ongi erabili duela esango nuke. Ez da gutxi! Ez dut askotan analizatu hau, baina bai, berak ere badauka... Bere sormenean, lortu du bere mundu edo bere pelikula propioa egitea. Eta zerbait hobetzen ari dela sinesten du.

Aita Whiskyrekin

“Orain ditxosozko musika horrekin, *bom bom...* Hori musika bada... Nik badaukat poney bat, eta altabozak zarataka hasten direnean... ‘Whisky, benga barrura!’ Presioa jarriko zaio buruan, edo ez dakit, ez dakit...”

Semea tradizioaz

“Tradizioak nortasun bat ematen du, baina mugitzen ez bada ur geldilakatzen da, azkenean lokatzarekin nahastuz. Nire ustez tradizioak mugitzen direnean dira onak, erreka bat bezala mugitzen direnean”.

Jubilatzeko adinean jada...

Nahiko jubilatuta nago belauen hauekin, baina ez du inporta. Egiten dudana gustatu egiten zait, horixe da dena. Bestela aspaldi erretiratuko nintzen, baina 71 urterekin, mutil kozkorra ere laguntzaile ona daukat eta...

Animaliak eta umeak. Niretzat hori grabea izan da. Eta horrela ibili ondoren, dauzkadan bezalako hiru seme eta tokatu zaidan bezalako andrea izatea... Halere, semeekin ez dut horrenbeste denbora pasa, andreak hazi ditu gehienbat. Baina bi lekutan batera egoteko gai den inor ez dut nik oraindik ezagutu! Familiarekin gehixeago egon beharko nukeen akaso, edo animalia gutxiagorekin konformatu, arrakasta gutxiago... Izan ere, animaliekin arrakasta izan dudala uste dut. Santanderretik hasi eta Palentzia eta... Gandiatik izan da azkeneko eskaintza, baina ez noa.

Hemen geldituko dira diruak eta gainerakoak! Baina nik mundu honetatik badakit zer eramango dudana: hiru seme, andrea eta arrakasta izan dudana nire mundutxo hau. Hori da nire historia.

Eta zurea, Alberto, zinema.

Bizitzan pixka bat hobea izateko aukera ematen dit. Irudi soil bat sortzea, amets bat bete zezaren... ez dakit. Barrenera zintzo begiratu, eta sortzen den benetako irudi hori errespetatu eta maitatuz gero, mundua zerbaitetan aldatzen denaren sentimendua sortzen zait.

Pelikulak egiten ez dakit ona ote naizen, hori besteek esango dute. Baina prozesuan, lantaldeetan uste dut oso harreman onak sortu direla, bai *Eutsi!*-n, flysch-ari buruzko dokumentalean, *Arriyan*... Sarri pelikula bat egitera joan, lantalde handi batean sartu, eta idealak kontatzen ditugula iruditzen zait.

Gidoi bikaina, eta zein zintzoak garen, eta nola hobetu dezakegun gizartea, eta... Errealitatean ordea, grabaketan zehar bizitzen diren historiak oso krudelak izaten dira batzuetan. Eta nik uste garrantzitsuagoa dela zintzotasun hori lantaldean bertan adieraztea. Gainontzean ez dakit zertarako ari garen zinea egiten. Lana egin behar da, noski, eta nik ere gauza asko egin ditut bizitzeko, baina ez diot zentzurik ikusten. Hau ez da koadro bat margotzea, hemen beharrezkoa da lantaldearen ekarpen kreatiboa zein profesionala. Azterketa polita da grabaketak nola bizi diren ikustea, kontatzen diren istorioak benetakoak ote diren jakiteko. Agian nire teoria izango da, baina uste dut hausnarketa polita duela.

“Gorriti, a ze semea egin duzuna!”

Zer edo zer izango ote du aitarena, narrua edo... Ez dakit, zerbait izango du. Halere honek gauza bat du nik ez nuena. Eskola, eta nik ez nuen eskolarik. Hor joaten naiz herriz herri, eta badakit erdaraz ez dudala ondo egiten, eta euskaraz... Hara! Ni naiz pertsona bat ez euskaraz ez erdaraz ondo. Gasteizen tailerrean inork ez zuen euskaraz egiten eta badakizu...

Semeak halere okerreko karrera hartu zuela uste dut. Abokatu izan behar zuen. Hizketan badaki gero. Kategori handikoak dira hiru semeak, baina hau irten zaigu pieza! Pelikula bukatu zenean ere, afaritakoan aktoreek-eta hala esaten zidaten: “Gorriti, a ze semea egin duzuna?”. Eskerrak. Zerbaitetan behintzat asmatu nuen! ■

argia.com Elkarrizketaren bideoa laster ikusgai izango duzu gure webgunean.